SKISS. Människan i centrum.
Några tankar av Leif Carlsson

Fossiljordbruk, handelsgödselbasserat jordbruk, försörjer 3000 vegetarianer / km². 600 personer som äter kött. Flertalet människor frigörs från livsmedelsproduktion. Urban Emanuelsson.

Kafjärden i nutid är, som jordbruksmark i övriga delar av landet, självklart anpassad för effektiv produktion av livsmedel. Effektiviteten gör att relativt få jordbrukare kan förse ett stort antal människor med mat. Till det negativa lokalt hör läckaget av näringsämnen ut i Sörfjärden.

Bild 1. Kafjärden nov. 2026 med Fiholms slott skymtande i bakgrunden.

Av Axel Oxenstiernas foderrika kärr-/slåtterängar återstår inget. Fram till slutet av 1800: talet, då Kafjärden slutligen utdikades, stod i fösta hand naturen för den succesiva förskjutningen av de ekologiska förutsättningarna. Landhöjningen lyfte och gjorde mark tillgänglig som foder mark. Slåtterängar som årligen gödslades av vårflödet. (Carl Fries. Gammalsverige). Kafjärdens fågelfauna vid den tiden är så gott som omöjlig att föreställa sig. Försommarnätternas kör av kornknarr bara ett exempel. Då som nu speglar, indikerar, fågelfaunan landskapets ekologiska status. Landskapets ekologiska funktionalitet. Efter utdikningen, då människan ersatte naturen som huvudansvarig för den fortsatta succesiva förskjutningen har Kafjärdens fågelfauna naturligtvis genomgått en oerhörd förändring. En förändring till det oigenkännliga, men som för dagens människor är det nya normala. Till en effektiv och samhällsnyttig livsmedelsproduktion. Människans oerhörda anpassningsförmåga gör att nuvarande tillstånd accepteras som ett närmast självklart och ofrånkomligt normaltillstånd. En anpassningsförmåga leder till risken att vi till nästa generation överlämnar systemen i ännu mera extrema tillstånd. (Anne Sverdrup-Thygeson) Principen gäller Kafjärden och inte minst Sörfjärden.

Bild 2. Eskilstuna nov 2026. Majoriteten människor lever i urbana miljöer utan direkt kontakt med produktion av mat.

Fåglar som indikatorer på god ekologisk funktionalitet.

Miljöövervakning en angelägenhet för alla. Inget reserverat för fågelskådare. Fågelskådare har inte större ansvar för biologisk mångfald, miljö eller klimatfrågor än någon person utan större intresse för fåglar.

Bild 3. Söder Koholmen i reservatet maj 2025. Buskvegetation på ansamlad gammal vass och annan biomassa. Ingen stationärt revirhävdade rördrom åren 2025,2026.

Bild 3 visar vad som kan antas vara resultatet av, dels läckage av växtnäring från jordbruksmark och dels en vattenregim som tillåtit liten eller ingen variation i vattenstånd. En kraftigt accelererande igenväxning av Sörfjärden. Ett åldrande långt i förtid. (Länsstyrelsen i Västmanlands län. Rapport 2022:16)

I kommande tillämpning av nya vattenhushållningsbestämmelser för Mälaren, Mark- och miljödomstolens deldom 13 februari 2014 i mål M 1425-12, ges utrymme för en vattenståndsvariation på 70 cm. Resultaten av hur utrymmet tillämpas bör och kan bland annat avläsas genom standardiserade studier av rördrom och trastsångare. Arter lätta att identifiera. Viktigt blir att konstatera såväl förekomst som icke förekomst. En årstidsstyrd vattenregim antas gynna ekologin. Fler- eller mångårig övervakning i relation till aktuella vattenstånd.

Trastsångaren en relativt ny fågelart i fjärden och landet, har i Kvismaren varit föremål för ingående studier.

I Sörfjärden hörs den sjunga, häcka, på ett fåtal platser.

Hanens kraftfulla, ihärdiga sång är lätt att uppfatta och identifiera.

Arten är poygyn. En hane kan ha flera honor. Hanen stimuleras att sjunga i biotoper där tillgången på bytesdjur gör det möjligt och så länge det är möjligt att föda upp ungar knutna till ett bo. En kort del av året synkroniserat med tiden då insekter fullbildats, lever ytligt för att kunna nå varandra för parning och äggläggning. Den korta tid då biotopspecifika insekter lever exponerat för att sedan dö. Den tid som insektsätande fåglar måste passa för att kunna ha ungar i bo.

Arten klassades 2025 i Rödlistan som sårbar. VU.

Trastsångaren tillhör en av det arter som göken parasiterar.

Häckningstiden utsträckt från ungefär 10 maj till in i juli. Kullstorlek 3 till 7 ägg. Tiden för ungar i bo, 14 dygn, infaller för tidiga häckningar från sista dygnen i maj. Tid som för arter med bo stannande ungar är en av de viktigaste i artens årscykel. Nu måste tillgången till bytesdjur i boets omedelbara närhet göra det möjligt med täta leveranser av mat. I den här miljön insekter som under larvstadiet är vattenlevande och då en viktig föda åt fisk. En ihärdigt kraftfullt sjungande trastsångare signalerar åt honor möjligheten att föda upp ungar och indikerar samtidigt en miljö med god ekologisk status. Avsaknaden av sjungande trastsångare signalerar och indikerar motsatsen. Låg ekologisk status. Varför inte använda den lättidentifierade trastsångaren för att läsa av biotopens ekologiska status?

Trastsångaren tillhör en av alla insektsätande arter med bostannande ungar som för sin fortplantning flyttar från fortlevnadsmiljön i tropiska Afrika för att här finna och under den mycket korta och exklusiva tiden för ungar i bo klara av att få ungar på vingarna. De 2 av årets 52 veckor är avgörande. För att utnyttja överflödet under de korta veckorna flyger trastsångaren, och andra arter, 2 gånger/år över öken, hav och en numera hårt expload Europeisk kontinent!

Den finns här tillgänglig för oss, så låt läsa av den och göra det utan att för ett ögonblick sluta att förundras eller bortse från trastsångarens stora egenvärde.

Rördrom. Hänvisas till ännu icke accepterad rapport.

Förslag. Planera den 9-10 maj och den 16-17 maj 2027 till dagar vid Kinglöt – Sörfjärdens naturreservat för gemensamma upplevelser av tillstånd i fjärden där rördrom, trastsångare finns eller saknas.

Bild 4. Tustrup Kafjärden. 2019-03-16. Fågeldirektivets effekter har nått för långt? Rastande sångsvan på raps.